

Introduktion till *Rifts and bridgings in legitimate discourse: Autonomy and heteronomy in the fields of cultural production*

I denna text har jag försökt diskutera vissa trender i den moderna eller kanske snarare postmoderna diskussionen som rör frågor om samhällsvetenskapens roll, funktion och kanske framförallt position i samhället. Jag har tagit min utgångspunkt i de installationsföreläsningar som Michel Foucault och Pierre Bourdieu höll vid *Collège de France*, 1970 respektive 1982, där frågan om det som kan sägas i en vetenskaplig kontext, i ett fält för kulturell produktion explicit behandlas och ställs i relation till både fältets inneboende dynamik och den omliggande socioekonomiska strukturens påverkan. En tredje aspekt som framförallt uppehåller Foucault är också den inneboende dynamiken i själva skapandet av en text, oavsett om den kommer att få en textuell publicering eller om den ligger till grund, som i dessa två fall, för ett tal.

Diskussionen av dessa två intellektuella giganter installationer banar sedan väg till ett resonemang kring själva språkets funktion som betydelsebärare och förmedlare av ett budskap. Frågor som: Vad är ett språk? Vad är en diskurs? Vad är mening? Vad är sanning? etc kommer i centrum och vi kommer då till frågan om vilken funktion, vilket ansvar skaparen av samhällsvetenskapliga texter har. Det är en fråga som framförallt uppehåller Bourdieu. Ytterligare en fråga som diskuteras är den om det moderna samhällets utveckling och den differentiering som kom till stånd av detta samhälle i olika sfärer, med olika bestämmingar, normativa uppsättningar och funktionssätt: ekonomiska, politiska, filosofiska, vetenskapliga etc. Dessa sfärer som Weber var en de första att analysera på ett systematiskt sätt, utforskas av Bourdieu som skilda fält, konkurrensfält. med en viss relativ autonomi och en viss specifik kapitalart om vilken de deltagande inom fältet strider. En viktig aspekt av framförallt det som kan kallas för fält för kulturell produktion är att själva kapitalarten i sig är något som är föremål för kontinuerlig omvärdering och symbolisk kamp, där en central del är just kampen om själva definitionen av centrala begrepp. Hur vi talar om den sociala världen är en mycket viktig del av själva den sociala världens funktionssätt och varje analys av denna (pre)konceptualiserade värld måste ta denna begreppsliga och symboliska ordning i beaktande.

Institutionerna och rätten att tala

Bourdieu inleder sitt installationstal till Collège de France i april 1982 med att säga att det *borde* vara möjligt att ge en föreläsning – och t o m en installationsföreläsning utan att fråga sig med vilken rätt som detta görs; och han fortsätter: själva institutionen är där för att avleda sådana ifrågasättanden och därmed även den vånda som själva godtyckligheten i alla inledningar innefattar. Bourdieus diskuterar förhållandet mellan det sagda och den miljö, den institution osv inom vilken detta sägs och ifrågasätter faktiskt den självklarhet som omgärdar de flesta uttalanden. *Sociologin är vetenskapen om våra institutioner och vårt förhållande till dessa institutioner.* Sociologin därmed kommer med nödvändighet att vara inte bara *subversivt* i det att den innehåller fröet till ett ifrågasättande av rådande sociala institutioner, utan även *reflexivt*, det måste i sitt objekt även inkorporera de egna forskningsinstitutionerna – både formella och informella, både de materiella institutioner som gör det möjligt att bedriva samhällsvetenskaplig forskning, samt de språkliga, teoretiska och praktiska konventioner som har kommit att utformas. Bourdieu ser vetenskapsmännen som *mänsklighetens funktionärer* som kan bidra till ett slags frigörelse genom en förklaring av de mekanismer som styr oss. De intellektuellas roll är att bidra till att *blottlägga dessa mekanismer och göra de enskilda aktörerna uppmärksamma på vilka krafter som styr dem.*

I *Om Televisionen* återkommer samma tematik och det är inte en slump att han inleder med att ifrågasätta själva det medium, den arena i vilken han har valt att framställa sina idéer. Något paradoxalt inleder han också med att på ett grundläggande sätt *ifrågasätta televisionen som ett medium där man kan säga något av vikt*, och speciellt om TV i sig.

Han är därför noga med att påpeka att hans situation är fullkomligt exceptionell, och fullkomlig unik i det att han här har en fullständig *kontroll över produktionsmedlen*. En sådan autonom kontroll av en enskild individ ytterst sällsynt. Däremot har det inom västvärldens differentierade samhällen uppstått relativt autonoma fält för kulturell produktion, där andra kriterier för vad som värderas som värdefullt än de rent ekonomiska eller politiska kriterier som vi möter inom de mer dominerande samhällssfärerna, ekonomin och politiken. Bland dessa semi-autonoma fält finner vi konstfältet, vetenskapsfältet etc, fält vars aktörer strävar efter sådana saker som estetiska värden, sanning och objektivitet. I dagens samhälle kan vi dock se tendenser till en minskande autonomi, där både ekonomiska och politiska krafter får ett allt större inflytande på värderingsgrunderna inom

